STORTINGET

Innst. 183 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:32 S (2019–2020)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Aasrud, Arild Grande, Elise Bjørnebekk-Waagen og Lise Christoffersen om unntak fra folketrygdloven § 4-10 om forlenget ventetid på dagpenger for ofre for menneskehandel og arbeidslivskriminalitet

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen omgående fremme forslag til endringer i folketrygdlovens bestemmelser om rett til dagpenger, § 4-10, eller i forskrift eller på annen måte tydeliggjøre at ofre for menneskehandel og arbeidslivskriminalitet er unntatt fra ventetidsbestemmelsene i folketrygdens bestemmelser om rett til dagpenger i § 4-10.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 19. desember 2019 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådens svarbrev av 17. januar 2020 følger vedlagt.

Som ledd i komiteens behandling av representantforslaget ble det 30. januar 2020 avholdt høring i saken.

Følgende deltok på høringen:

- Fair Play Bygg Oslo og omegn.
- Hope for Justice AS.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Arild Grande, Siv Henriette Jacobsen og fung. leder Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tonning Riise, fra Fremskrittspartiet, Bjørnar Laabak og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Eirik Faret Sakariassen, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til at menneskehandel bryter grunnleggende menneskerettigheter og er grov kriminalitet som rammer ofrene hardt. Ofrene er ofte utenlandske statsborgere i en sårbar situasjon og kan være et element i det som betegnes som arbeidslivskriminalitet. Med arbeidslivskriminalitet menes handlinger som bryter med norske lover om lønns- og arbeidsforhold, trygder, skatter og avgifter, gjerne utført organisert, som utnytter arbeidstakere eller virker konkurransevridende og undergraver samfunnsstrukturen. Norge er tilsluttet Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel, som forplikter statene til å treffe omfattende tiltak for å forebygge og bekjempe menneskehandel.

Komiteen viser til at et trygt arbeidsliv med anstendige lønns- og arbeidsforhold er og skal være bunnplanken for den norske velferdsmodellen. At norsk arbeidsliv hovedsakelig er godt, trygt og anstendig, betyr

ikke at vi ikke finner eksempler på uakseptable arbeidsforhold og arbeidslivskriminalitet. Dette undergraver ikke bare arbeidstakeres rettigheter og muligheter, men også et seriøst og konkurransedyktig norsk næringsliv og et bærekraftig velferdssamfunn. Derfor er det i alles interesse å bekjempe både menneskehandel, arbeidslivskriminalitet og uakseptable forhold i arbeidslivet.

Komiteen viser til arbeidet med å utrede en moderne norsk slaverilov for å hindre at arbeidere blir utsatt for menneskehandel og det som kalles moderne slaveri, etter modell av den britiske Modern Slavery Act fra 2015, og ser frem til at denne legges frem for Stortinget. I dette arbeidet bør regjeringen samtidig vurdere behovet for en exit-strategi, som omtalt i Representantforslag 41 S (2018–2019) om en lov mot moderne slaveri.

Komiteen viser til at forslaget om endringer i folketrygdloven har sin bakgrunn i en reportasje om et firma som hadde unnlatt å utbetale lønn til 35 arbeidstakere, i Verdens Gang 17. desember 2019. Her tas det utgangspunkt i at disse ville få ilagt forlenget ventetid dersom de søker dagpenger, hvis de selv bryter arbeidskontrakten, og at de heller ikke vil ha rett på dagpenger så lenge arbeidskontrakten består.

Komiteen viser til at folketrygdloven gir rett til dagpenger under arbeidsledighet, der eventuell forlenget ventetid inntreffer når dagpengesøkere selv har ansvar for å ha blitt arbeidsledige, enten i form av egen oppsigelse uten rimelig grunn eller ved avskjed eller oppsigelse på grunn av forhold som kan bebreides vedkommende. Men i Arbeids- og velferdsdirektoratets rundskriv om dagpenger gis det flere eksempler på forhold som vanligvis vil anses som «rimelig grunn» og derfor ikke skal gi forlenget ventetid. Deriblant dersom stillingen er lønnet vesentlig under tariff eller sedvane eller på grunn av vesentlige brudd på arbeidsmiljølovens bestemmelser. Det er med andre ord ikke slik at personer som selv har sagt opp et arbeidsforhold, alltid skal ilegges forlenget ventetid før dagpengene blir utbetalt. Det skal alltid gjøres en konkret vurdering av om det foreligger rimelig grunn for at arbeidsforholdet er avsluttet.

Komiteen viser til at selv om folketrygdlovens bestemmelser dermed ivaretar intensjonen bak forslaget, kan det være behov for å tydeliggjøre at ofre for menneskehandel og arbeidslivkriminalitet er unntatt fra ventetidsbestemmelsene dersom dagpengesøkeren kan godtgjøre at de forholdene som påberopes, foreligger og det anses like sannsynlig at slike forhold foreligger som at de ikke foreligger.

Komiteen viser til at Hope for Justice i høringen bekreftet at deres jurister mener at mulige ofre for menneskehandel kvalifiserer til å få hjelp innenfor ordlyden av dagens lovverk, men både de og Fair Play Bygg mente det var behov for å presisere dette overfor Nav.

Komiteen ser derfor ikke behov for endringer i folketrygdlovens bestemmelser om rett til dagpenger, § 4-10, eller i forskrift, men ber regjeringen på annen måte, og uten opphold, tydeliggjøre at ofre for menneskehandel og arbeidslivkriminalitet er unntatt fra ventetidsbestemmelsene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet legger til grunn at unntak fra ventetidsbestemmelsene der arbeidssøker påberoper seg utsatt for menneskehandel og/eller arbeidslivskriminalitet, skal kunne godtgjøres ved at forholdet bekreftes anmeldt til politiet eller varslet til Arbeidstilsynet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:32 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Aasrud, Arild Grande, Elise Bjørnebekk-Waagen og Lise Christoffersen om unntak fra folketrygdloven § 4-10 om forlenget ventetid på dagpenger for ofre for menneskehandel og arbeidslivskriminalitet – vedtas.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 10. mars 2020

Rigmor Aasrud
fung. leder

Heidi Nordby Lunde
ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref	Vår ref	Dato
2019/4905	19/4197-	17. januar 2020

Representantforslag 32 S (2019-2020) fra Rigmor Aasrud, Arild Grande, Elise Bjørnebekk-Waagen og Lise Christoffersen - Unntak fra folketrygdloven § 4-10 om forlenget ventetid på dagpenger for ofre for menneskehandel og arbeidslivskriminalitet

Jeg viser til brev 19. desember 2019 fra Stortingets arbeids- og sosialkomité, vedlagt forslag fra representantene Rigmor Aasrud, Arild Grande, Elise Bjørnebekk-Waagen og Lise Christoffersen om unntak fra bestemmelsene om forlenget ventetid for ofre for menneskehandel og arbeidslivskriminalitet.

Representantene viser til en reportasje i Verdens Gang 17. desember 2019, om et firma som hadde unnlatt å utbetale lønn til 35 arbeidstakere, hvorav noen måtte flytte til hemmelig adresse etter å ha stått frem med navn og bilde. I reportasjen er det hevdet at disse ville få ilagt forlenget ventetid dersom de søker dagpenger hvis de selv bryter arbeidskontrakten, og at de heller ikke vil ha rett på dagpenger så lenge arbeidskontrakten består. Dette er bakgrunnen for forslaget.

For å ha rett til dagpenger etter folketrygdloven kapittel 4, må man ha blitt arbeidsløs, dvs. ha fått redusert sin arbeidstid med minst 50 prosent. Videre må tidligere arbeidsinntekt ha vært på minst 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp (G) de siste 12 måneder før søknad, ev. minst 3 G de siste 36 måneder før søknad. Et hovedvilkår er kravet om å være reell arbeidssøker, dvs. aktivt søke arbeid og som hovedregel, være villig til å ta ethvert arbeid hvor som helst i landet. Som hovedregel kreves dessuten opphold i landet.

Før det utbetales dagpenger under arbeidsløshet etter folketrygdloven kapittel 4, løper det en ventetid på tre dager, jf. folketrygdloven § 4-9. Ventetiden er en form for egenandel som alle dagpengemottakere har. Dagpengesøkere som selv kan klandres for å ha blitt arbeidsløse,

kan ilegges en forlenget ventetid på 12 uker etter bestemmelsene i folketrygdloven § 4-10. Bestemmelsens første ledd lyder som følger:

"Det ytes dagpenger først etter en forlenget ventetid når medlemmet

a) *har sagt opp sin stilling uten rimelig grunn,*
b) *har sluttet uten rimelig grunn,*
c) *er avskjediget eller oppsagt på grunn av forhold som kan bebreides vedkommende, eller*
d) *handler som beskrevet i § 4-20 første ledd bokstav a til c."*

Handlingene som etter bokstav d kan gi grunnlag for forlenget ventetid, er uten rimelig grunn å avslå tilbud om arbeid som er lønnet iht. tariff, hvor som helst i Norge og uavhengig av om tilbudet gjelder heltids- eller deltidsarbeid.

Det er ikke slik at personer som f.eks. selv har sagt opp et arbeidsforhold, alltid skal ilegges forlenget ventetid før dagpengene blir utbetalt. Det er kun dersom vedkommende "uten rimelig grunn" har handlet som nevnt i folketrygdloven § 4-10 første ledd, at det kan vedtas forlenget ventetid. Det skal alltid gjøres en konkret vurdering av om det i det enkelte tilfellet foreligger rimelig grunn for at arbeidsforholdet er avsluttet.

I Arbeids- og velferdsdirektoratets rundskriv om dagpenger gis det en rekke eksempler på forhold som vanligvis vil anses som "rimelig grunn", dvs. som ikke skal føre til vedtak om forlenget ventetid. Forhold som eksplisitt er nevnt som eksempler på forhold som ikke skal gi forlenget ventetid, er blant annet at

"[--] arbeidssøkeren selv sier opp

- *som alternativ til å bli oppsagt på grunn av innskrenkninger ved bedriften, og det kan dokumenteres at vedkommende ikke hadde noe reelt valg og at oppsigelsen ikke skyldes arbeidstakerens eget forhold*
- *fordi vedkommende har avtale om å begynne i et annet arbeid som etter en samlet vurdering fremstår som minst like sikkert*
- *fordi stillingen er lønnet vesentlig under tariff eller sedvane*
- *på grunn av mobbing eller trakassering når dette kan sannsynliggjøres, eventuelt dokumenteres*
- *på grunn av vesentlige brudd på arbeidsmiljølovens bestemmelser"*

I praksis vil altså forhold som er langt mindre graverende enn ulike former for grov arbeidslivskriminalitet, vanligvis vil bli regnet som "rimelig grunn" for å avslutte et arbeidsforhold, og dermed ikke skal føre til at det ilegges forlenget ventetid. Dermed må det legges til grunn at forhold som grov arbeidslivskriminalitet eller menneskehandel, vil vurderes som rimelig grunn for at arbeidssøker selv sier opp. Det følger altså av gjeldende regler og praksis at når bakgrunnen for oppsigelsen er slike forhold, ilegges ikke forlenget ventetid.

For at det skal være mulig å vurdere om det i det enkelte tilfellet er en "rimelig grunn" etter folketrygdloven § 4-10, må dagpengesøkeren godtgjøre at de forholdene som påberopes, foreligger. Dersom det anses like sannsynlig at slike forhold foreligger som at de ikke foreligger, ilegges likevel ikke forlenget ventetid. Dette fremgår klart av Arbeids- og velferdsetatens rundskriv.

Når det er på det rene at bakgrunnen for at en arbeidstaker selv har avsluttet et arbeidsforhold er grov arbeidslivskriminalitet eller menneskehandel, ilegges det altså etter gjeldende regler ikke forlenget ventetid. Det samme kravet om godtgjøring av de faktiske forholdene som er bakgrunnen for arbeidssøkers egen oppsigelse, vil nødvendigvis måtte gjøres gjeldende også om det i folketrygdloven § 4-10 skulle konkretiseres nærmere hvilke forhold som kan være "rimelig grunn". En konkretisering av "rimelig grunn" i lovbestemmelsen vil ikke innebære noen endring i forhold til gjeldende praksis.

På bakgrunn av dette mener jeg at det ikke er behov for å endre folketrygdloven § 4-10.

Med hilsen

Anniken Hauglie

Svanemerketrykksak, 2041 0654 Trykk og layout: Stortingets grafiske seksjon